

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 5.6.2019.
COM(2019) 503 final

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o Nacionalnom programu reformi Češke za 2019. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Češke za 2019.

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o Nacionalnom programu reformi Češke za 2019. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Češke za 2019.

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika¹, a posebno njezin članak 9. stavak 2.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

- (1) Komisija je 21. studenoga 2018. donijela Godišnji pregled rasta, čime je označen početak Europskog semestra za koordinaciju ekonomskih politika za 2019. Posebna je pozornost posvećena europskom stupu socijalnih prava, koji su Europski parlament, Vijeće i Komisija proglasili 17. studenoga 2017. Prioritete Godišnjeg pregleda rasta potvrdilo je Europsko vijeće 21. ožujka 2019. Komisija je 21. studenoga 2018. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela Izvješće o mehanizmu upozoravanja, u kojemu se Češka navodi kao jedna od država članica za koju nije potrebno provesti detaljno preispitivanje.
- (2) Izvješće za Češku² za 2019. objavljeno je 27. veljače 2019. U izvješću je ocijenjen napredak Češke u smislu preporuka za Češku koje je Vijeće donijelo 13. srpnja 2018., mjera poduzetih nakon preporuka donesenih prethodnih godina te napredak Češke u ostvarenju njezinih nacionalnih ciljeva strategije Europa 2020.
- (3) Češka je 30. travnja 2019. dostavila svoj Nacionalni program reformi za 2019. i svoj Program konvergencije za 2019. Kako bi se uzela u obzir njihova povezanost, oba su programa ocijenjena istodobno.

¹ SL L 209, 2.8.1997., str. 1.

² SWD(2019) 1002 final.

- (4) Pri izradi programa za korištenje sredstava iz europskih strukturnih i investicijskih fondova za razdoblje 2014.–2020. relevantne preporuke za Češku uzete su u obzir. Kako je predviđeno člankom 23. Uredbe (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća³, ako je potrebno poduprijeti provedbu relevantnih preporuka Vijeća, Komisija od države članice može zatražiti da preispita i izmijeni svoj sporazum o partnerstvu i relevantne programe. Komisija je primjenu te odredbe detaljno objasnila u smjernicama o primjeni mjera kojima se učinkovitost europskih strukturnih i investicijskih fondova povezuje s dobrim gospodarskim upravljanjem⁴.
- (5) Na Češku se trenutačno primjenjuje preventivni dio Pakta o stabilnosti i rastu. Vlada u Programu konvergencije za 2019. očekuje da će se proračunski suficit od 0,3 % BDP-a iz 2019. pretvoriti u 2020. u deficit od 0,2 %, koji bi prema projekcijama do 2022. mogao porasti na 0,5 %. Na temelju ponovno izračunanog strukturnog salda⁵ srednjoročni proračunski cilj – koji je iz strukturnog deficita od 1 % BDP-a u 2019. izmijenjen u 0,75 % BDP-a od 2020. – i dalje se ostvaruje sa značajnom pozitivnom razlikom. Prema Programu konvergencije za 2019. očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u postupno smanjiti na 29,7 % u 2022. Makroekonomski scenarij na kojem se temelje te proračunske projekcije vjerojatan je. Čini se da su rizici za ostvarivanje proračunskih ciljeva uglavnom uravnoteženi, tj. očekuje se daljnje povećanje plaća u javnom sektoru i socijalnih transfera s jedne strane i neznatno smanjenje udjela ukupnih prihoda u BDP-u s druge. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2019. predviđa se da će se strukturni saldo smanjiti na približno – 0,1 % BDP-a u 2019. i –0,4 % BDP-a u 2020., što je i dalje iznad razine srednjoročnog proračunskog cilja. Općenito, Vijeće smatra da se očekuje da će Češka u 2019. i 2020. poštovati odredbe Pakta o stabilnosti i rastu.
- (6) Češka je izložena srednjim rizicima za dugoročnu fiskalnu održivost javnih financija, uglavnom zbog troškova starenja stanovništva. Očekuje se da će rashodi za mirovine do 2070. porasti za oko 2 postotna boda BDP-a, što je glavni čimbenik koji negativno utječe na dugoročnu održivost. Rizici za dugoročnu održivost proizlaze iz nepovoljne demografske situacije, u kombinaciji s ograničavanjem zakonske dobi za umirovljenje na 65 godina. Kao posljedica toga koeficijent dobne ovisnosti starijih, tj. omjer starijih osoba i aktivnog stanovništva, gotovo se udvostručuje, tj. predviđa se da će 2070. dosegnuti oko 50 %. Nedavno poduzetim mjerama postigla se veća primjerenost mirovina. Uz povoljniju indeksaciju mirovina vlada je povećala i iznos osnovne mirovine te iznos mirovine za starije umirovljenike. Međutim, te mjere nisu popraćene mjerama politike kojima bi se poboljšala održivost. Primjerice, prilagodba zakonske dobi za umirovljenje rastu očekivanog životnog vijeka nije automatska. Prema važećim propisima, svaku promjenu dobi za umirovljenje (redovno i prijevremeno) mora predložiti vlada i odobriti parlament. Takve bi se mjere mogle kombinirati s mjerama politike tržišta rada kojima se promiču dulji radni vijek i sudjelovanje nedovoljno zastupljenih skupina. Predviđa se da će se javni rashodi za zdravstvo povezani sa starenjem do 2070. povećati za 1,1 postotni bod BDP-a, što također

³ Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 (SL L 347, 20.12.2013., str. 320.).

⁴ COM(2014) 494 final.

⁵ Ciklički prilagođen saldo bez jednokratnih i privremenih mjera koji je Komisija ponovno izračunala koristeći se zajednički dogovorenim metodologijom.

smanjuje dugoročnu fiskalnu održivost. U tom kontekstu, troškovna učinkovitost zdravstvenog sustava mogla bi se povećati daljnjom konsolidacijom bolničkog sektora i ulaganjem u primarnu i integriranu zdravstvenu i socijalnu zaštitu.

- (7) Češka narodna banka može odrediti preporučljive makrobonitetne granične vrijednosti hipotekarnih kredita, ali u skladu s važećim propisima njezine su ovlasti sankcioniranja ograničene jer nije službeno nadležna za izricanje sankcija. Iako se češke banke uglavnom već pridržavaju preporučenih vrijednosti, uvođenjem obvezujućih zakonskih ograničenja usklađenost bi se vjerojatno dodatno povećala, čime bi se postigla financijska stabilnost i smanjili rizici za zajmoprimce. Još se raspravlja o zakonodavnom prijedlogu izmjene Zakona o Češkoj narodnoj banci.
- (8) Unatoč neznatnom poboljšanju, korupcija i dalje otežava poslovanje i može biti smetnja gospodarskoj aktivnosti. S pozitivne strane, u tijeku je provedba reformi uvedenih 2017., među ostalim u području javne nabave, i vlada je konačno donijela neke očekivane mjere i uputila ih parlamentu na daljnju raspravu. Među tim su mjerama prijedlozi o proširenju nadležnosti Vrhovnog ureda za reviziju na regije i općine te o imenovanjima u poduzećima u državnom vlasništvu, području u kojem su česti sukobi interesa, pa ga je ključno regulirati. Međutim, još nisu doneseni prijedlozi o zaštiti zviždača i o lobiranju.
- (9) Češka bilježi dobre rezultate na tržištu rada. Tijekom posljednjih sedam godina zaposlenost stalno raste, a nezaposlenost se znatno smanjila. Međutim, i dalje je nedovoljno iskorišten potencijal majki s malom djecom, niskokvalificiranih osoba i osoba s invaliditetom na tržištu rada. U kontekstu manjka radne snage očito ima prostora za povećanje njihova sudjelovanja na tržištu rada. Razlika između muškaraca i žena u zaposlenosti i plaćama i dalje je velika, unatoč nedavnim mjerama kojima je povećana fleksibilnost roditeljskog dopusta i broj ustanova za skrb o djeci. Stopa zaposlenosti žena i dalje je znatno niža od stope zaposlenosti muškaraca. Slaba ponuda cjenovno pristupačne skrbi o djeci, pravo na dugi roditeljski dopust, slaba upotreba fleksibilnih oblika rada i manjak ustanova za dugotrajnu skrb i dalje bitno utječu na sudjelovanje na tržištu rada. U 2017. samo je 6,5 % djece mlađe od tri godine bilo uključeno u sustav formalne skrbi o djeci (u usporedbi s prosjekom EU-a od 34,2 %). Iako čine tek malen udio stanovništva, stopa zaposlenosti niskokvalificiranih osoba znatno je niža od stope zaposlenosti srednjekvalificiranih i visokokvalificiranih osoba. Slično tome, stopa zaposlenosti osoba s invaliditetom i dalje je niska. Zbog ograničenih kapaciteta javne službe za zapošljavanje trenutno ne uspijevaju tražiteljima zaposlenja pružiti individualiziranu i stalnu potporu. Povećanjem kapaciteta javnih službi za zapošljavanje za pružanje informacija i mjere aktivacije, zajedno s djelotvornim i dobro usmjerenim aktivnim politikama tržišta rada, doprinijelo bi se poticanju sudjelovanja skupina koje su u nepovoljnom položaju.
- (10) S obzirom na radna i demografska ograničenja u kontekstu gospodarstva usmjerenog na proizvodnju potrebno je više ulagati u obrazovanje i osposobljavanje, među ostalim zaposlenih odraslih osoba, kako bi Češka bila spremna za izazove koje donose strukturne promjene u gospodarstvu, primjerice buduće tehnološke promjene. Moglo bi doći do neusklađenosti vještina s potrebama tržišta rada, posebno u digitalnom sektoru, među ostalim zbog automatizacije i robotizacije. Nova radna mjesta zahtijevat će nove vještine i znatna ulaganja, posebno u razvoj tehničkih i digitalnih vještina u okviru višeg strukovnog obrazovanja, koje će vjerojatno biti potrebne zbog automatizacije sadašnjih mehaničkih poslova. Premda su posljednjih godina provedene razne inicijative za uvođenje sveobuhvatne strategije za vještine, zasad nisu prerasle u doista sveobuhvatan sustav.

- (11) Na obrazovne rezultate i dalje snažno utječe socioekonomsko porijeklo studenata. Uz potporu iz Europskog socijalnog fonda 2016. uvedena je reforma za povećanje uključenosti obrazovanja. Njezin će uspjeh ovisiti o dostupnosti dostatnog i održivog nacionalnog financiranja, daljnjem osposobljavanju nastavnika i asistenata u nastavi i podizanju javne svijesti o koristima uključivog obrazovanja. Unatoč općenito pozitivnim rezultatima, reforma za povećanje uključenosti obrazovanja imala je ograničen učinak na sudjelovanje romske djece u redovnom obrazovanju. Niska razina ulaganja, nedovoljna privlačnost nastavničke struke i socioekonomske nejednakosti negativno utječu na postignute razine obrazovanja. Manjak nastavnika posljedica je niskog prestiža te struke, niskih plaća u usporedbi s drugim strukama (unatoč nedavnim povećanjima) i ograničenih prilika za napredovanje. Nastavnička struka i dalje razmjerno slabo privlači talentirane mlade ljude. Manjak kvalificiranih nastavnika i nepovoljne demografske projekcije upućuju na to da bi zapošljavanje i zadržavanje nastavnog osoblja u budućnosti moglo biti još veći izazov.
- (12) Iako je Češka tranzitna zemlja, izgradnja europskih prometnih mreža, uključujući koridore mreže TEN-T, nije ni približno dovršena. Ni infrastruktura prigradskog prijevoza nije na zadovoljavajućoj razini, što negativno utječe na pristupačnost stanovanja i sposobnost građana da putuju na posao. Slaba prometna povezanost djeluje i kao kočnica poslovanju, posebno u udaljenim regijama. U tijeku je proces suburbanizacije u metropolskim područjima, ali ne prati ga razvoj prigradskih prometnih mreža, posebno kad je riječ o željezničkoj infrastrukturi. Češka bilježi loše rezultate kad je riječ o niskougljičnom gospodarstvu, posebno postotku upotrebe energije iz obnovljivih izvora u prometu i uvođenju električnih vozila. Osim toga, planirani razvoj infrastrukture za punjenje možda neće biti dostatan za zadovoljavanje buduće potražnje. Većim ulaganjem u održivi promet moglo bi se smanjiti onečišćenje zraka i onečišćenje bukom te njihov utjecaj na javno zdravlje, posebno u urbanim područjima. Unatoč poboljšanju digitalne infrastrukture i dalje je prisutan jaz između urbanih i ruralnih područja. Svega 59 % ruralnih kućanstava ima pristup brzim širokopojsnim mrežama. Nadogradnja starijih mreža temeljenih na bakrenoj infrastrukturi i rješenja za fiksni bežični pristup neće biti dostatni za ostvarenje ciljeva povezivosti za razdoblje do 2025. Kako bi se zadovoljile buduće potrebe u pogledu povezivosti, treba ulagati u mreže vrlo velikog kapaciteta (optička vlakna) i u odgovarajuće mjere na strani potražnje.
- (13) Energetski intenzitet češkog gospodarstva i dalje je među najvećima u EU-u i energetska učinkovitost sporo se poboljšava, posebno u sektoru građevinarstva. Energetski intenzitet najveći je u sektoru industrije i u stambenom sektoru. Povećanjem energetske učinkovitosti povećala bi se konkurentnost Češke zahvaljujući smanjenju troškova potrošnje energije za kućanstva i poduzeća, razvoju čišće industrije i usponu u vrijednosnom lancu. Energetskim sektorom dominira ugljen, najveći izvor emisija ugljika koji znatno ugrožava kvalitetu lokalnog zraka. Tijekom posljednjih pet godina znatno su se povećale emisije stakleničkih plinova iz cestovnog prometa. Kad je riječ o prilagodbi klimatskim promjenama i sprečavanju rizika, ne poduzimaju se odgovarajuće mjere za prevenciju, pripravnost i otpornost na katastrofe.
- (14) Veliko administrativno i regulatorno opterećenje može ograničiti ulaganja. Za mnoga češka poduzeća administrativno i regulatorno opterećenje glavna je prepreka ulaganju. Česte izmjene zakonodavstva i složeni administrativni postupci i dalje uvelike ometaju poslovanje. Trošak izvršavanja ugovora, česte promjene poreznog i radnog zakonodavstva te složenost dobivanja građevinskih dozvola mogu odvratiti domaće i strane ulagače. Stupanj administrativnog opterećenja znatno se razlikuje od regije do

regije. Nedavno donesenim prijedlozima nastoji se pojednostavniti postupke planiranja, posebno velikih infrastrukturnih projekata. Usto vlada, uz sudjelovanje socijalnih partnera, priprema novi zakon o gradnji, koji bi se trebao donijeti do 2021. Odgovornost za tržišni nadzor proizvoda podijeljena je među više organizacija, što dovodi do preklapanja i otežava postizanje učinkovite koordinacije i suradnje.

- (15) Unatoč većoj transparentnosti i boljem osposobljavanju, postupci javne nabave i dalje zaostaju u pogledu omogućavanja tržišnog natjecanja, s obzirom na visoki udio postupaka u kojima je zaprimljena samo jedna ponuda, te u pogledu primjene kriterija kvalitete i povjerenja u javne institucije. Budući da još nije donesen strateški pristup, velika većina odluka u takvim postupcima i dalje se temelji na najnižoj cijeni. Stavlja se veći naglasak na središnju javnu nabavu i razmjenu stručnog znanja, ali provedba takvih inicijativa prilično je spora, unatoč njihovu dokazanom potencijalu.
- (16) Češka još nije razvila potpuno funkcionalan inovacijski ekosustav temeljen na domaćem sektoru istraživanja i razvoja. Unatoč povećanju intenziteta istraživanja i razvoja njezin je doprinos inovacijama na razini EU-a i dalje umjeren. Takvi su rezultati možda povezani s činjenicom da ne postoji potpuno dosljedna strategija javnih ulaganja kojom bi se poboljšali skromni rezultati u području istraživanja i ojačala suradnja između privatnog sektora i akademske zajednice. Glavni su pokretači produktivnosti uglavnom velika strana poduzeća, dok domaća poduzeća zaostaju u stvaranju dodane vrijednosti. Osim toga, ukupna faktorska produktivnost, pokazatelj učinkovitosti upotrebe kapitala i radne snage u proizvodnji, relativno sporo raste. Većom usmjerenošću na domaće inovacije mogla bi se povećati produktivnost za sve vrste poduzeća, uključujući mala i srednja poduzeća.
- (17) Izrada programa za korištenje sredstava iz fondova EU-a u razdoblju 2021.–2027. mogla bi pridonijeti uklanjanju nekih nedostataka utvrđenih u preporukama, osobito u područjima iz Priloga D Izvješću za Češku⁶. To bi Češkoj omogućilo da na najbolji način iskoristi ta sredstva u određenim sektorima, vodeći računa o regionalnim razlikama. Jačanje administrativnih kapaciteta države za upravljanje tim sredstvima važan je čimbenik uspješnosti takvog ulaganja.
- (18) Komisija je u okviru Europskog semestra 2019. provela sveobuhvatnu analizu ekonomske politike Češke i objavila je u Izvješću za Češku za 2019. Ocijenila je i Program konvergencije za 2019. i Nacionalni program reformi za 2019. te mjere poduzete nakon preporuka upućenih Češkoj prethodnih godina. Komisija je u obzir uzela ne samo njihovu važnost za održivu fiskalnu i socioekonomsku politiku u Češkoj, nego i njihovu usklađenost s pravilima i smjernicama Unije jer je potrebno unaprijediti opće gospodarsko upravljanje u Uniji na način da se na razini Unije pridonosi budućim nacionalnim odlukama.
- (19) Uzimajući u obzir tu ocjenu, Vijeće je ispitalo Program konvergencije za 2019. i mišljenja⁷ je da se očekuje da će Češka poštovati odredbe Pakta o stabilnosti i rastu.

PREPORUČUJE da Češka u 2019. i 2020. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. Poboljšati dugoročnu fiskalnu održivost mirovinskog i zdravstvenog sustava. Donijeti planirane mjere za suzbijanje korupcije.
2. Poticati zapošljavanje majki s malom djecom, među ostalim povećanjem dostupnosti cjenovno pristupačne skrbi o djeci, i zapošljavanje drugih skupina u nepovoljnom

⁶ SWD(2019) 1002 final.

⁷ U skladu s člankom 9. stavkom 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97.

položaju. Povećati kvalitetu i uključivost sustava obrazovanja i osposobljavanja, među ostalim poticanjem razvoja tehničkih i digitalnih vještina i promicanjem nastavničke struke.

3. Usmjeriti investicijsku politiku na promet, posebno njegovu održivost, digitalnu infrastrukturu, prelazak na niskougljično gospodarstvo i energetske tranzicije, uključujući energetske učinkovitost, vodeći računa o regionalnim razlikama. Smanjiti administrativno opterećenje za ulaganja i stvoriti uvjete za tržišno natjecanje u području javne nabave koje se više temelji na kvaliteti. Ukloniti prepreke razvoju potpuno funkcionalnog inovacijskog ekosustava.

Sastavljeno u Bruxellesu

*Za Vijeće
Predsjednik*